

Albanska

TEXT & FOTO:
Staffan Eng

Lättare med kärlek på albanska

NÄR SHYHRETE SHALA kom till Sverige från Kosovo som nioåring upplevde hon inte det nya språket som svårt eller konstigt. Kanske berodde det på att det förekommer *u*-, *â*-, *ë*- och *ö*-ljud i albanska, precis som i svenskan.

– Det är därför som många albaner har lätt för att uttala svenska ord, säger hon.

I dag är Shyhrete Shala doktor i kvartärgeologi och uttrycker sig lika obehindrat på båda språken. Men hon tycker att albanska erbjuder fler möjligheter att uttrycka kärlek.

– Vi pratar på ett väldigt känsloladdat sätt ibland. Man kan till exempel säga *Ta ha zemren*, 'Jag äter ditt hjärta', till sin partner eller ett litet barn som man tycker mycket om.

Hon har också intresserat sig för albanskans ursprung, som är ett omtvistat ämne på Balkan, eftersom det har betydelse för vem som bodde där först – om albanska härstammar från det antika språket illyriska, så är albanerna förmodligen ättlingar till ett av halvöns ursprungsfolk.

Problemet är att det finns så få spår bevarade av illyriskan att det är svårt att belägga ett släktskap mellan de båda språken. Men Shyhrete Shala hoppas att de vetenskapliga undersökningar som pågår snart kommer att lösa gåtan.

– Inte för att det spelar någon roll: det var mer än tvåtusen år sedan. Det är egentligen konstigt att det fortfarande kan ha en politisk laddning.

Shyhrete Shala talar svenska och albanska lika obehindrat, men när hon är riktigt trött kan det hända att hon omedvetet övergår till albanska.

Liten albansk ordlista

Tungjatjeta = 'hej/hej då'

Po/Jo = 'ja/nej'

Motër = 'syster' – har samma ursprung som svenskans *moder*

Gjelibër = 'grön' – släkt med engelskans *yellow*

Verdhë = 'gul' – släkt med franskans *verde* = 'grön'

Dhi e krimbur, bishtin përjetë = 'rutten get, svansen upp i vädret' – motsvarar 'stor i orden, liten på jorden'.

Fol e rrujë vezë = 'prata och raka ägg' – används när man förgäves försöker föra en diskussion med någon.

Språkfamilj: albanska utgör en egen gren av de indoeuropeiska språken, med oklart ursprung. Albanska antas ofta härstamma från det utdöda antika språket illyriska.

Dialekter: I Kosovo och norra Albanien talas gegiska, där vokalerna liksom i franska uttalas nasalt. I söder talas toskiska, som uttalar gegiskans *n* som *r*, så kallad *rotacism*.

Grammatik: albanska har en rik verbböjning med ett särskilt modus för att uttrycka förvåning, till exempel *Kundërmoka*, 'Oj, vad det doftar!', och ett annat för att uttrycka önskan, till exempel *Rrofsh!*, 'Må du leva!'.

Alfabet: det albanska alfabetet är en variant av det latinska, med 36 bokstäver, inklusive Ç (tje-ljud) och Ë (ö-ljud). *Dh*, *Gj*, *Ll*, *Nj*, *Rr*, *Sh*, *Th*, *Xh* och *Zh* räknas som egna bokstäver.

En egen gren för ALBANSKA i det indoeuropeiska språkträdet

Egennamn: Många albanska namn är betydelsebärande, till exempel *Arlind/Arlinda*, 'han/hon som är född som guld', *Majlind/Majlinda*, 'han/hon som är född i maj', och *Fatjet/Fatjeta*, 'han/hon som har tur i livet'.

Antal personer
med albanska som
modersmål i Sverige

40 000

Illustration: Gustaf Öhrnell Hjalmar

6

miljoner i världen
har albanska som modersmål,
varav hälften i Albanien och en
fjärdedel i Kosovo.

